

สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน

สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน หมายถึง สภาที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519 มีจำนวนสมาชิกไม่น้อยกว่า 300 คนแต่ไม่เกิน 400 คน เพื่อทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปีนับจากวันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง

จากการที่คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินซึ่งได้ทำการยึดอำนาจจากรัฐบาลพลเรือนของหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 อันเนื่องจากเหตุการณ์การชุมนุม ณ บริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และสนามหลวง ซึ่งคณะทหารไม่อาจควบคุมสถานการณ์ให้อยู่ในความสงบเรียบร้อยได้ ส่งผลให้คณะนายทหาร 3 เหล่าทัพและอธิบดีกรมตำรวจ นำโดย พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จึงจำเป็นต้องยึดอำนาจการปกครองไว้ โดยใช้ชื่อว่า “คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน” ประกอบด้วย

1. พลเรือเอก สงัด ชลออยู่
2. พลเอก เกียรติศักดิ์ ชมะนันท์
3. พลเอก บุญชัย บำรุงพงศ์
4. พลเอก เปรม ติณสูลานนท์
5. พลอากาศเอก กมล เดชะตุงคะ

ภายหลังการยึดอำนาจการปกครอง คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินได้แต่งตั้งให้นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีประกอบด้วยรัฐมนตรีจำนวน 17 คน ซึ่งมีพลเรือเอก สงัด ชลออยู่ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จากนั้นได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519 โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดให้มีสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินขึ้นเพื่อทำหน้าที่เป็นรัฐสภาและฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งมีสมาชิกของสภาที่มาจากพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง จำนวน 340 คน โดยมีพลอากาศเอก กมล เดชะตุงคะ เป็นประธานสภาคนที่ 1 และพลอากาศเอก หาริน หงสกุล เป็นประธานสภาคนที่ 2

ขณะที่รัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ดำเนินนโยบายทางการเมืองในรูปแบบอนุรักษนิยมจริงจังแบบไม่ประนีประนอม ซึ่งได้ดำเนินการจับกุมและทำร้ายผู้ที่สงสัยว่าอาจกระทำการเป็นคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรงและเด็ดขาด โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติมาตรา 21 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519 ที่ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจสูงสุดในการป้องกัน ระงับ หรือปราบปรามการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายประเทศ และสามารถสั่งการหรือกระทำใด ๆ ได้ โดยถือว่าชอบด้วยกฎหมาย อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ประสบปัญหา มาโดยตลอด ทั้งเหตุการณ์การก่อการร้ายโดยคอมมิวนิสต์และปัญหาภายในรัฐบาลเอง เช่น การร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่เป็นไปด้วยความล่าช้า รวมทั้งบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้มีแผนพัฒนาประชาธิปไตยนานถึง 3 ชั้น เป็นระยะเวลา 12 ปี ที่ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์การเมือง เศรษฐกิจและสังคมในขณะนั้น หรือการเกิดเหตุการณ์กบฏ 26 มีนาคม พ.ศ. 2520 โดย พลเอก ฉลาด หิรัญศิริ รวมทั้งการปราบปรามผู้ที่รัฐบาลเห็นว่าเป็นคอมมิวนิสต์อย่างจริงจัง จนทำให้มีนักศึกษาจำนวนมาก

ที่มีความคิดทางการเมืองแตกต่างจากรัฐบาลต้องหลบหนีเข้าป่าไปร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) จนสถานการณ์ภายในประเทศเกิดความแตกแยกอย่างรุนแรงในที่สุด พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ และคณะนายทหารในสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน จึงได้ยึดอำนาจการปกครองประเทศอีกครั้งในวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520 และแต่งตั้ง พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี ตลอดจนได้ประกาศ ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519 ทำให้สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินสิ้นสุดลง

จัดทำโดย

นายอานันท์ เกียรติสารพิภพ นิตินกรเชี่ยวชาญ
นายภูมิพิชญ์ ยาสีหิธี วิทยากรเชี่ยวชาญ
นางสาวพิมพ์ธัญญา ฮ่องเสนาะ วิทยากรชำนาญการ
นางสาวอุไร ธรรมเพชร เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
กลุ่มงานบริการวิชาการ 2 สำนักวิชาการ